

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Handlingsprogram 2014

for
Regionalplan for næringsutvikling
Regionalplan for landbruk
næringsrelatert del av Regionalplan for energi og klima

Innhold

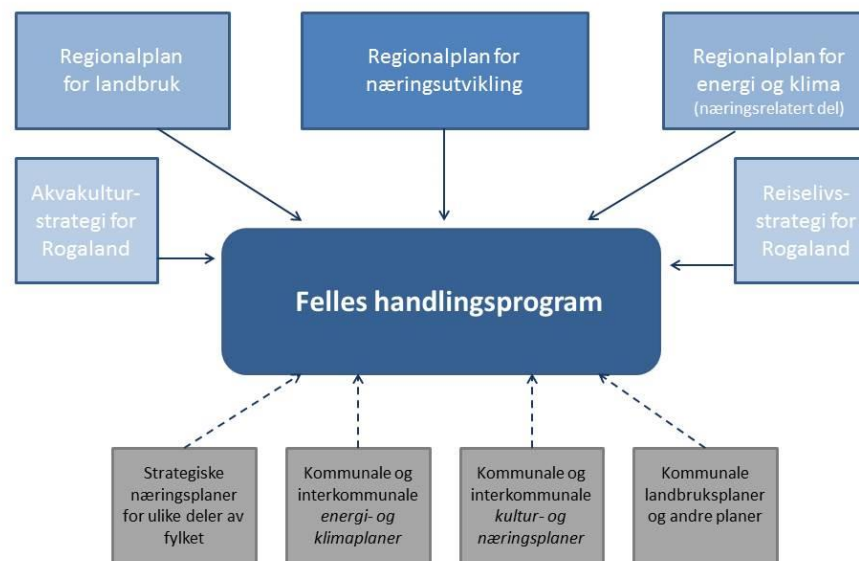
INNLEDNING.....	3
1. INNOVASJON OG INNOVASJONSSTRUKTUR	5
2. REKRUTTERING OG KOMPETANSE	13
3. INTERNASJONALISERING	18
4. NATURRESSURSER	21
5. INFRASTRUKTUR.....	27
6. OVERSIKT OVER ALLE AKTUELLE FINANSIERINGSKILDER	29
6.1 Finansieringskilder	29
6.2 Tildelte midler i perioden 1. januar – 30. september 2013	30
6.2 Føring for landbruksrettede midler	32
FORKORTELSER	35

Innledning

I juni 2011 vedtok fylkestinget Regionalplan for næringsutvikling og Regionalplan for landbruk. Regionalplan for energi og klima ble vedtatt i februar 2010. Dette handlingsprogrammet er felles for alle tre regionalplanene (for Regionalplan for energi og klima kun den delen som gjelder næringsutvikling). Fylkestinget har videre vedtatt en egen akvakulturstrategi i juni 2013 og en reiselivsstrategi for Rogaland i oktober 2013 som legger føringer for prioriteringene i handlingsprogrammet.

I desember 2011, et halvt år etter at Fylkestinget vedtok Regionalplan for næringsutvikling og Regionalplan for landbruk, la Regjeringen fram landbruksmeldingen som også legger føringene for valgte strategier, tiltak og aktiviteter i handlingsprogrammet. I landbruksmeldingen tar Regjeringen til orde for at den landbaserte matproduksjonen må økes i takt med folketallet, som er ventet å øke med 20 prosent de neste 20 årene.

Handlingsprogrammet er førende for virksomheten til Rogaland fylkeskommune, Innovasjon Norge Rogaland, Fylkesmannen i Rogaland, kommunene og andre utvalgte aktører i 2014. I arbeidet med handlingsprogrammet er det derfor etablert dialog med disse aktørene.

Handlingsprogrammet er bygget opp etter strukturen i Regionalplan for næringsutvikling med driverne innovasjon og innovasjonsstruktur, rekruttering og kompetanse, internasjonalisering, naturressurser og infrastruktur. Det er andre gang det utformes et felles handlingsprogram for flere regionalplaner. Diagrammet ovenfor viser hvordan handlingsprogrammet er tenkt som et redskap for flere.

Det understrekes at handlingsprogrammet er rettet mot områder fylkeskommunen og andre offentlige virkemiddelaktører kan påvirke og der tiltak fra det offentlige vil ha utløsende effekt. Derfor er for eksempel olje- og gassnæringen ikke vektlagt, selv om dette er en svært viktig næring i Rogaland. Under driveren infrastruktur er utfordringer innen samferdsel ikke tatt opp. Her vises det til oppdaterte planer og løpende aktiviteter innen området.

Innovasjon Norge Rogaland forvalter hvert år midler til næringsutvikling på oppdrag fra Rogaland fylkeskommune og Fylkesmannen i Rogaland. Detaljerte føringer for bruken av midlene gis i egne oppdragsbrev. Innovasjon Norge Rogaland følger dessuten nasjonale føringer og retningslinjer der regionale føringer for virkemiddelbruken også legges til grunn.

I kapittel 6 er det vist en oversikt over aktuelle finansieringskilder og redegjort kort for føringer fra nasjonale programmer som er særskilt innrettet mot landbruk og bygdene. Dette gjelder også særskilte statlige midler øremerket til kompetanse, rekruttering og likestilling i landbruket. Føringer for bedriftsrettede midler i landbruket er også gjengitt.

1. Innovasjon og innovasjonsstruktur

For å oppnå målene i regionalplan for næringsutvikling som handler om innovasjon og innovasjonsstruktur, er det mange aktører som må bidra. Fylkeskommunen leder et partnerskap for næringsutvikling, og aktørene i dette partnerskapet er sentrale i arbeidet med å tilrettelegge for innovasjon. Aktørene er foruten fylkeskommunen Innovasjon Norge Rogaland, Fylkesmannen i Rogaland, Norges forskningsråd, regionrådene, NHO, LO, Universitetet i Stavanger og Høgskolen Stord/Haugesund. I tillegg er Ipark og inkubatorene, næringsshagene, bedriftene, nettverksorganisasjonene og andre FoU-institusjoner viktige aktører i dette arbeidet.

Mål for 2020:
Næringslivet i Rogaland skal kjennetegnes av en høy grad av kreativitet, innovasjon og nyskaping. Virkemiddelapparatet skal være smidig og effektivt og legge til rette for høy innovasjonsgrad i næringslivet gjennom tjenester og virkemidler.

Innovasjon Norge Rogaland bidrar til nyskaping i næringslivet, bedriftsutvikling i distriktene og vekst i konkurransedyktige norske bedrifter. Innovasjon Norge er en internasjonal organisasjon som er representert i mer enn 30 land. Fylkeskommunene i Norge eier 49 % av Innovasjon Norge og har et aktivt eierskap. Innovasjon Norge Rogaland kan gi råd og finansiell støtte i form av tilskudd og lån til bedrifter som er nyskapende og har potensial for vekst.

Fylkeskommunens fremste virkemiddel for å stimulere til innovasjon i næringslivet er forskningsrådsprogrammet VRI (Virkemidler for regional FoU og innovasjon). Dette programmet skal fremme forskningsbasert innovasjon i regionen og tilpasses næringslivet i fylket. I Rogaland vil VRI ha to satsingsområder i perioden 2014–2016: Verdikjede mat (blå og grønn sektor) og Teknologi med framtid.

Landbruket står overfor utfordringer som krever nyskaping og innovasjon både når det gjelder driftsapparatet, produksjon, produktmangfold, produksjonsformer og aspekter knyttet til klima og miljø. Målet om økt økologisk produksjon krever også nytenking og gode rammebetingelser.

Rogaland har et høyt kunnskapsnivå innen havbruk, internasjonalt ledende leverandører og stor FoU-kapasitet, men for å opprettholde veksten må næringen løse en rekke utfordringer som har til felles at de krever høy kompetanse og innovasjon.

I regionalplan for energi og klima er det satt et mål om utbygging av 0,1 TWh fornybar kraftproduksjon fra umoden teknologi innen 2020. Dette omfatter blant annet offshore vindkraft. Når det gjelder produksjon og distribusjon av biogass, er det i planen framsatt et mål om utbygging av 0,35 TWh biogass i Rogaland innen 2020. For å nå disse målene må vi tenke nytt og legge forholdene til rette for realisering av innovative løsninger.

Reiselivsnæringen har vært og vil fortsatt være en viktig næring i Rogaland. Reiselivsnæringens brede spekter – fra forretningshotell og store messer og arrangement til små tilbydere av gårdsopplevelser – setter store krav til innovasjon, samarbeid og utvikling av bransjen.

1.1 Strategi: En åpen innovasjonsstruktur som stimulerer til samarbeid mellom ulike typer aktører			
NÆRING	Tiltak (jf. næringsplanen)	Handlinger/aktiviteter	Ansvarlig partnerskapsaktør
	1.1.1 Økt samarbeid mellom næringsliv, FoU-miljø og kapital.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene til VRI-prosjektet. ▪ Stimulere til at Innovasjon Norges virkemidler, som IFU/OFU og SkatteFUNN, brukes aktivt. 	RFK, IN
	1.1.2 Økt samarbeid mellom store og små bedrifter.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Programmer som IFU/OFU og VRI legger til rette for samarbeid mellom alle typer bedrifter innen samme næring. ▪ Målrettet bruk av klyngeprosjektene ARENA og NCE, som for eksempel Arena Ocean of Opportunities, NCE Culinology og NCE Tourism 	RFK, IN, FM
	1.1.3 Stimulere arenaer for innovasjon og erfaringsutveksling både innen og mellom næringer.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Bruk av VRI innovasjonsdialoger ▪ Målrettet bruk av Innovasjon Norges programmer. ▪ Målrettet bruk av klyngeprosjektene ARENA og NCE, som for eksempel Arena Ocean of Opportunities, NCE Culinology og NCE Tourism. 	RFK, IN, FM
	1.1.4 Stimulere til kompetanse- og teknologioverføring mellom ulike næringer.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Bruk av VRI innovasjonsdialoger 	RFK

	1.1.5 Utvikle innovasjonsstrukturer og virkemidler på områder der Rogaland har et særlig fortrinn.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Videreutvikle etablerer- og inkubatortilbudet / entreprenørskap i fylket. ▪ Antall næringshager økes fra fire til fem. ▪ Legge til rette for overføring av teknologi fra petroleumsnæringen til andre næringer, herunder utnytte Miljøteknologiordningen (IN). 	RFK, IN
NÆRING	1.2 Strategi: Et virkemiddelapparat som følger innovasjonen fra ideen oppstår fram til kommersialisering		
	Tiltak	Handlinger/aktiviteter	Ansvarlig partnerskapsaktør
	1.2.1 Stimulere til innovasjon i eksisterende bedrifter.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. ▪ Søknader til og aktiviteter i regi av Regionalt forskingsfond Vestlandet. ▪ Programmene til Norges Forskningsråd ▪ Målrettet bruk av klyngeprosjektene ARNEA og NCE, som for eksempel Arena Ocean of Opportunities, NCE Culinology og NCE Tourism. ▪ Næringshagene. 	RFK, IN, FM
1.2.2 Et virkemiddelapparat med en synlig profil, tilgjengelig for brukerne der de er, enten på virtuelle, digitale arenaer eller fysiske møteplasser.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet og aktiv bruk av portalen regionalforvaltning.no. ▪ Målrettet og aktiv bruk av media, inkludert sosiale medier. ▪ Virkemiddelaktørenes nettsider må være oppdaterte og brukervennlige. 	RFK, IN	

1.3 Strategi: Økt tilgjengelighet på risikovillig kapital til gode prosjekter			
NÆRING	Tiltak	Handlinger/aktiviteter	Ansvarlig partnerskapsaktør
	1.3.1 Utvikle møteplasser for idehavere og investorer.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Innovasjonsdialoger i regi av VRI og inkubatorene i fylket. ▪ Bidra til møteplasser for gründere og investorer. 	RFK, IN
	1.3.2 Et virkemiddelapparat som bidrar med risikoavlastning i innovasjonsprosessen.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeide for økt tilgang på offentlig risikovillig kapital til gode prosjekter gjennom Innovasjon Norge og nasjonale fond. 	IN, RFK
1.4 Strategi: Bedre samarbeid mellom de ulike delene av virkemiddelapparatet			
NÆRING	Tiltak	Handlinger/aktiviteter	Ansvarlig partnerskapsaktør
	1.4.1 Forsterke dialogen i det regionale partnerskapet.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeide for at det offentlige virkemiddelapparatet skal være effektivt og smidig til beste for brukerne. ▪ RFK vil invitere partnerskapet til samlinger for å drøfte forbedringspotensial til beste for brukerne. 	RFK
	1.4.2 Utvikle dialogen og samarbeidet mellom utviklingsaktører i alle deler av fylket.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Virkemiddelapparatet og samarbeidet mellom aktørene i det regionale partnerskapet skal evalueres med vekt på brukerperspektiv. ▪ Bedre samkjøring av og samarbeid om rapportering og evaluering av utviklingsarbeidet. 	RFK

1.5 Strategi: En åpen holdning til nye ideer og nye næringer			
NÆRING	Tiltak	Handlinger/aktiviteter	Ansvarlig partnerskapsaktør
	1.5.1 Satsing på nye næringsklynger, teknologier og måter å løse oppgaver på.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktiv bruk av virkemidlene i VRI. 	RFK
	1.5.2 Identifisere områder der Rogaland bør ha en ledende posisjon, og arbeide for nasjonal status i Forskningsrådets og Innovasjon Norges programmer.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at Rogaland får tildelt et ARNEA prosjekt innen velferdsteknologi 	RFK, IN
1.6 Strategi: Nyskaping og økt matproduksjon			
LANDBRUK	Tiltak	Handlinger/aktiviteter	Ansvarlig partnerskapsaktør
	1.6.1 Legge til rette for økt produksjon av jordbruksvarer for å imøtekomme den nasjonale målsettingen om å øke matproduksjonen i takt med befolkningsveksten.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	FM, IN, RFK
	1.6.2 Kapitaltilgangen til fornying og utvikling av næringen skal økes.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeide aktivt for å få mer midler over jordbruksavtalen til omstilling, nyskaping og fornying av driftsapparatet. 	RFK, FM
	1.6.3 Antall nye produksjoner og produksjonsformer innen veksthus og hage- og åkerbruk skal økes.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	FM, IN, RFK
	1.6.4 Støtte opp om initiativer knyttet til koplinger mellom matspesialiteter og matkultur.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av prosjekter og aktiviteter som motiverer produsentene og serveringssteder til å bruke relevante kompetansemiljø – og nytte dette videre i blant annet produkt-, meny-, reseptutvikling og reisemålsutvikling. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	FM, IN, RFK

	<p>1.6.5 Øke produksjonen og produktmangfoldet av lokale matspesialiteter og lokal matkultur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Styrking av fagkompetansen til produsentene innen økonomi- og markedsforståelse, matkultur, produktutvikling og merkeordninger / KSL Matmerk ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket, herunder tiltak som legger til rette for utvikling av pilgrimsleia Rogaland/Nidaros. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	<p>RFK, IN, FM</p>
<p>1.7 Strategi: Legge til rette for Rogalands framtidige posisjon innen fornybar energiproduksjon til havs</p>			
<p>ENERGI</p>	<p>Tiltak</p>	<p>Handling/aktivitet</p>	<p>Ansvarlig partnerskapsaktør</p>
	<p>1.7.1 Prioritere FoU og innovasjon av vindkraftteknologi, herunder offshore.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. ▪ Initiativ fra ARENA NOW prioriteres. ▪ Søknader til Regionalt forskingsfond Vestlandet. 	<p>RFK, IN</p>
	<p>1.7.2 Arbeide for bedre rammebetingelser/støtteordninger for utvikling av ny kommersiell teknologi og nye løsninger innen offshore vindkraft.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktiv oppfølging av arbeidet med forvaltningsplan for Nordsjøen. ▪ Aktiv deltakelse i Nordsjøkommisjonen. ▪ Koordinere bruken av offentlige virkemidler. 	<p>RFK</p>
	<p>1.7.3 Arbeide for å videreutvikle testsenter for offshore vind.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeide for at regionale partnere tar aktiv eierskapsrolle. ▪ Arbeide for bedre rammebetingelser for nyskaping og testing av offshore vindteknologi. 	<p>RFK, IN</p>

1.8 Strategi: Støtte opp om initiativer innen utvikling av biogass		
Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
1.8.1 Legge til rette for arbeidet med å utvikle en biogassklynge i fylket.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Støtte arbeidet med å utvikle klyngen. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	RFK, FM, IN
1.8.2 Prioritere FoU og innovasjon av biogassteknologi og oppgradering av gass til bruk på naturgassnettet.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. ▪ Aktiv påvirkning gjennom Norsk Gassforum. 	RFK, FM
1.8.3 Arbeide for bedre rammebetingelser/støtteordninger for utvikling av ny kommersiell teknologi og nye løsninger innen biogass.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeide for økt bruk av biogass. ▪ Støtte teknologiverifiseringsprosjekter ved målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	RFK

2. Rekruttering og kompetanse

Tilgang på tilstrekkelig og relevant kompetanse i alle deler av fylket er en viktig forutsetning for en god samfunnsutvikling.

En kompetanseprofil på fylkets arbeidstakere som samsvarer med behov i næringsliv og offentlig sektor forutsetter satsing på utvikling av kompetanse hos de som allerede er i jobb, samtidig som det satses på nyrekruttering når det er behov for det.

Mål for 2020:
Vi må ha tilgang på tilstrekkelig og relevant kompetanse i alle deler av fylket. En kompetanseprofil som samsvarer med behovet i næringsliv og offentlig sektor.

Innenfor alle tre regionalplanene og i strategidokumentene for reiseliv og akvakulturnæringen fokuseres det på rekruttering og kompetanse. I regionalplan for næringsutvikling legges det sterk vekt på utviklingen av vertskapsrollen som en viktig faktor for flere satsingsområder, ikke bare rekruttering og kompetanse. Med vertskapsrollen menes å ta ansvar for at besøkende og innflyttere trives og finner seg til rette med tanke på bolig, skoler, transport, kulturtilbud etc. Det er viktig at en videreformidler betydningen av utviklingen av vertskapsrollen i alle sammenhenger, slik at en klarer å utvikle en helhetlig tankegang her. Særlig innenfor den regionale planstrategien er det viktig å ha fokus på helheten med tanke på vår vertskapsrolle. Innen landbruket er generasjonsskifte et fokusområde, sammen med tilbud om kompetanseutvikling.

2.1 Strategi: Attraktive utdanningsinstitusjoner			
NÆRING	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.1.1 Prioritere fagskoler med særlig formål å stimulere til økt kontakt med næringslivet.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utfordre bestående fagskoletilbud. ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK
	2.1.2 Utvide tilbud innen fjernundervisning og e-læring, særlig ut fra distriktenes behov.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utvide bruken av nettskolen. ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK
	2.1.3 Utvikling av videregående studietilbud i samspill med fylkets næringsliv og motivere til utdanningsløp innen de fagområder hvor det er størst etterspørsel etter arbeidskraft.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK
2.2 Strategi: Utvikle gode kompetansenettverk			
NÆRING	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.2.1 Utvikle gode nettverk mot internasjonale og nasjonale miljøer og bygge sterke allianser mot miljøer en har felles interesser med.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Aktiv deltakelse i European North Sea Energy Alliance (ENSEA) og nettverk og program innen andre sentrale bransjer og fagområder. 	RFK
	2.2.2 Stimulere forskningsmiljøene gjennom aktiv bruk av Regionalt forskingsfond Vestlandet på prioriterte områder.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arrangere møter med bedrifter og forskningsmiljø for å motivere for søknader til Regionalt forskingsfond Vestlandet. 	RFK

	2.2.3 Økt deltakelse i internasjonale prosjekter for å rekruttere undervisningspersonell og motiverte elever.	<ul style="list-style-type: none"> Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK
NÆRING	2.3 Strategi: Internasjonal rekruttering		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.3.1 Introduksjonsprogrammer for internasjonal arbeidskraft og kompetanse.	<ul style="list-style-type: none"> Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK
	2.3.2 En videregående utdanning som også er rettet mot behovene for internasjonalisering i næringslivet.	<ul style="list-style-type: none"> Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK
NÆRING	2.4 Strategi: Ha gode planleggings- og styringsverktøy som identifiserer næringslivets behov for kompetanse og opplæring		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.4.1 Dokumentere utviklingen i de viktigste næringsklyngene med tanke på behov for rekruttering og kompetanseutvikling.	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentere utviklingen i sentrale næringer. 	RFK, FM
	2.4.2 Økt innsats for å formidle og informere om arbeidskraftbehov.	<ul style="list-style-type: none"> Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK, FM
	2.4.3 Styrke rådgivningstjenesten i videregående skole i samspill med næringslivet og næringslivets organisasjoner.	<ul style="list-style-type: none"> Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. Ha fokus på et utvidet samarbeid mellom næringsliv, karrieresentrene og skolene. 	RFK

2.5 Strategi: Økt rekruttering til landbruket			
LANDBRUK	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.5.1 Stimulere til generasjonsskifte i god tid før pensjonsalder.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gi informasjon om de økonomiske virkemidler som finnes og vurdere nye virkemidler. ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	FM
	2.5.2 Arbeide for at det blir satt av målrettede økonomiske virkemidler for unge bønder.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fokus ved prosjektbehandling. 	RFK, FM, IN
	2.5.3 Det er et mål at landbruket skal ha konkurransedyktige arbeidsvilkår og sosial trygghet.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Det skal rekrutteres tilstrekkelig med kompetente avløsere i hele fylket, spesielt innen husdyrhold. ▪ Gjennomføre en kartlegging av hva som er årsakene til at færre ungdommer i dag ønsker å være avløsere. (Bruk av statistikk fra flere avløserlag.) 	FM
	2.5.4 Stimulere til rekruttering til landbruksrettledning og -forvaltning.	Informasjonstiltak og bruk av virkemidler som fokuserer på økt rekruttering til landbruksrettledning og -forvaltning både i privat og offentlig sektor.	FM
2.6 Strategi: Skape entusiasme og status for kompetanseheving			
LANDBRUK	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.6.1 Informere og motivere for kompetanseheving.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Motivere og informere gjennom faglagene, Bondevennen osv. ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK, FM

LANDBRUK	2.7 Strategi: Sikre grunn- og videreutdanning i landbruket gjennom skreddersydde og fleksible utdanningstilbud med tilstrekkelig antall elever/studenter		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.7.1 Tilpasse utdanningstilbudet ved å benytte fleksibiliteten som finnes i godkjente læreplaner.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Utvikle pilotprosjekt for å få etablert en ordning med fagbrev i landbruket. ▪ Utvikle pilotprosjekt for å få etablert en ordning med mesterbrev i landbruket. 	RFK, FM
LANDBRUK	2.8 Strategi: Alle bønder i Rogaland skal få tilbud om å kunne dokumentere landbruksfaglig kompetanse gjennom utdanning eller realkompetanse tilsvarende agronom på videregående nivå.		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.8.1 Vurdere kompetanse til erfarne bønder.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pilotprosjekt for å få på plass et opplegg for realkompetansevurdering tilsvarende treårig vgs. 	RFK, FM
ENERGI	2.9 Strategi: Bli en spydspiss innenfor kompetanse i fornybar energi og energiøkonomisering		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	2.9.1 RFK vil jobbe for og legge til rette for at Rogaland kan bli en spydspiss på fagutdanning innen segmentet fornybar energi og energiøkonomisering.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK

3. Internasjonalisering

Rogaland er et av landets viktigste eksportfylker og mange viktige bedrifter er internasjonale. På arbeidsmarkedet har en de senere år fått økt arbeidsinnvandring fra nye grupper. Dette bidrar også til en internasjonalisering av fylket og stiller offentlig sektor overfor nye utfordringer i skole og andre tilbud (se kapittel om rekruttering og kompetanse).

Mål for 2020:
Rogaland skal være godt integrert i globale produksjonsnettverk og ha en tydelig tilstedeværelse i nye markeder.

Innen offentlig sektor arbeides det med internasjonalisering på flere områder og på mange ulike måter. Innovasjon Norge Rogaland har en omfattende samhandling med sitt nettverk av internasjonale kontorer, RFK er aktiv gjennom internasjonale samarbeidsavtaler og ulike EU-prosjekter, kommunene likeså. Andre som har et stort engasjement, er Greater Stavanger, Næringsforeningen i Stavanger-regionen og regionrådene. I utviklingsarbeidet er det viktig å utnytte de mulighetene som internasjonalisering gir i form av nye muligheter, økt kunnskap, nettverk og tilgang til nye markeder. Det offentlige kan ha en viktig døråpnerfunksjon for fylkets næringsliv i mange sammenhenger.

Det er viktig at handlingsprogrammet synliggjør ressurser som kreves for internasjonal satsing. En stor del av den internasjonale virksomheten krever ekstern finansiering. Dette medfører likevel kostnader i form av egenfinansiering og menneskelige ressurser til gjennomføring.

NÆRING	3.1 Strategi: Internasjonalisering i små og mellomstore bedrifter		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	3.1.1 Tilrettelegge for spesielt små og mellomstore bedrifter når det gjelder tilgang til internasjonale markeder.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arrangere møter mellom bedrifter/bransjer og Innovasjon Norge sitt uteapparat. 	RFK, IN
NÆRING	3.2 Strategi: Synliggjøring av internasjonale markedsmuligheter		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	3.2.1 Tiltak som er rettet inn på å belyse markedsmuligheter gjennom aktiv bruk av "uteapparat" og informasjonsspredning.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legge til rette for kontakt mellom bedrifter og INs utekontorer. 	IN
	3.2.2 En effektiv og målrettet bruk av eksisterende "uteapparat" gjennom Innovasjon Norge, Stavanger-regionens Europakontor og andre internasjonale initiativ.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legge til rette for kontakt mellom bedrifter og INs utekontorer. ▪ Aktiv bruk av og deltakelse i Stavanger-regionens Europakontor aktiviteter. 	IN
	3.2.3 Bruke internasjonale samarbeids- og vennskapsavtaler som døråpnere for internasjonalisering og bidra med nettverk for små og mellomstore bedrifter i vekstmarkeder.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Følge opp samarbeidet med Murmansk gjennom prosjektet Barents Oil & Gas Cluster. ▪ Aktiv deltakelse i European North Sea Energy Alliance (ENSEA) og Nordsjøkomiteen. ▪ Legge til rette for kontakt mellom bedrifter og INs utekontorer. 	RFK, IN

NÆRING	3.3 Strategi: Gjøre Rogaland til et attraktivt fylke for internasjonal arbeidskraft og internasjonale bedrifter		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	3.3.1 Satse på ulike former for nettverk med oppgave å ivareta både internasjonalt personell og internasjonale bedrifter	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inngå strategiske internasjonale allianser og utvikle og delta i internasjonale prosjekter som gir tilgang til kompetanse, nettverk og andre ressurser for å styrke Rogaland sin posisjon. 	RFK
NÆRING	3.4 Strategi: Styrke det internasjonale FoU-samarbeidet		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	3.4.1 Utvikle internasjonalt samarbeid om forskning. Delta i internasjonale programmer og prosjekter, for eksempel EU-prosjekter.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stimulere til deltakelse i EU-prosjekt. ▪ Identifisere eksisterende samhandlingsarenaer, som for eksempel European Research and Innovation Network (ERRIN). ▪ Jobbe aktivt for økt regional deltakelse i prosjekter i EUs program Horizon 2020. 	RFK
3.4.2 Tettere samarbeid mellom FoU-aktører og næringsliv som bidrar til å utvikle internasjonale nettverk for bedrifter.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. ▪ Målrettet bruk av ENSEA-prosjektet. ▪ Mer aktiv bruk av internasjonale nettverk for teknologioverføring, som Enterprise Europe Network. ▪ Målrettet bruk av PIME'S-prosjektet. 	RFK, IN	

4. Naturressurser

Fiske og akvakultur har tradisjonelt vært sentrale næringer i fylket. Virksomheter knyttet til akvakultur har de senere årene videreutviklet og økt størrelsen på den marine klyngen. Selv om bare 8 % av foretakene innen marint er lokalisert i Rogaland, står fylket for hele 19 % av omsetningen og verdiskapningen. Fylket har et mål om videre utvikling av en bærekraftig akvakulturnæring.

Innovative løsninger og nye arter i oppdrett skal være med på å gjøre klyngen mer komplett.

Mål for 2020:
Rogaland skal være et foregangsfylke
når det gjelder bærekraftig produksjon
og miljøvennlig teknologi.

Landbruket på Jæren skal være førende for landbruket i Rogaland og på nasjonalt nivå. Samtidig spiller landbruket i distriktene en stor rolle for målet om levende bygder og distriktsutvikling. Landbruket i distriktene og på Jæren er gjensidig avhengig av hverandre, og det er viktig å ha en differensiering av virkemidlene for å støtte opp om et livskraftig landbruk i hele fylket dersom en skal nå Regjeringens mål om å øke den landbaserte matproduksjonen med 20 prosent de neste 20 årene. Det er et mål at landbruket i Rogaland skal opprettholde husdyrproduksjonen i sentrale områder og styrke husdyrproduksjonen i distriktene og at melkeproduksjonen i distriktene i fylket blir videreført med minst samme volum som for år 2010. Bøndene må i større grad bli en synlig del av matklyngen i fylket og få en større del av verdiskapningen.

Det er et mål at beitebruken av både småfe og storfe skal økes, både målt som antall beitende dyr og produsert mengde kjøtt. Rogaland er det dårligste fylket i landet på produksjon av økologisk mat fra landbruket. Ambisjonen er at Rogaland som matfylke også får et visst omfang av egenprodusert økologisk mat. Målet er at 5 % av arealet og 5 % av det grovfôrbaserte husdyrholdet i Rogaland skal være godkjent som økologisk innen 2020.

Landbruket skal forurensse mindre. Energiforbruket skal ned bl.a. gjennom utfasing av fossilt brensel i veksthusnæringen til fordel for fornybar energi og mer bruk av treprodukt i driftsbygninger. Utslipp av klimagasser fra landbruket skal reduseres med 100 000 CO₂-ekvivalenter innen år 2020. Det er et mål å øke produksjonen og leveransen av bioenergi tilsvarende utslippsreduksjon på 70 000 tonn CO₂ per år innen år 2020. Det er et mål at utbygging av biogass i Rogaland skal tilsvare 0,35 TWh innen år 2020. Samtidig fordrer Regionalplan for energi og klima en produksjonsøkning på 0,2 TWh av trebasert bioenergi i samme periode.

Det er et mål å redusere næringsavrenning og hindre punktutslipp fra landbruket etter blant annet vanddirektivet og å bedre jordstrukturen og få plantekulturer tilpasset klimautfordringene. *For mer om disse miljø- og klimatiltakene i landbruket se Regionalt miljøprogram (RMP).*

NÆRING	4.1 Strategi: Et fylke med sterk vekst i bærekraftig matproduksjon, raskt ute med å ta ny teknologi og nye løsninger i bruk		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	4.1.1 Utvikling av nye forretningsområder basert på økt gjenvinning og bruk av restråstoff.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Bidra til at ny teknologi og nye løsninger blir tatt i bruk innenfor landbruk og akvakultur. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	RFK, IN, FM
	4.1.2 Ivareta og sikre produksjonsgrunnlaget for den blå og den grønne åkeren.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	RFK, IN, FM
4.1.3 Ivareta og sikre grunnlaget for landbruket.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar arealgrunnlaget og dyrehelse. 	RFK, IN, FM	
NÆRING	4.2 Strategi: Utvikling av mer miljømessig bærekraftige løsninger for industri og energiproduksjon		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	4.2.1 Etablere erfaringsarenaer, stimulere til samarbeid/dialog mellom næringer for å løse miljøutfordringer.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Målrettet bruk av virkemidlene i VRI. 	RFK, FM

LANDBRUK	4.3 Strategi: Tydeliggjøre landbruket i Rogaland sine utfordringer og muligheter i den overordnede nasjonale landbrukspolitikken		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	4.3.1 Årlige innspill til jordbruksforhandlingene og arrangere årlig landbrukspolitisk konferanse.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Selvstendige innspill fra RFK og FM i jordbruksforhandlingene. ▪ Samarbeid om landbrukspolitisk møte. ▪ Deltakelse på årlig landbrukspolitisk konferanse. 	RFK, FM
LANDBRUK	4.4 Strategi: Aktiv og offensiv beitebruk i Rogaland		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	4.4.1 Det skal arbeides for å få på plass konkrete virkemidler som stimulerer til økt bruk av beiteressursene i utmark.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Innspill til de årlige jordbruksforhandlingene. 	FM, RFK
	4.4.2 Stimulere til økt bruk av beite og produksjon på beite.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Innspill til de årlige jordbruksforhandlingene. 	FM, RFK
LANDBRUK	4.5 Strategi: Økologisk er en del av Matfylket		
	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	4.5.1 Arbeide for at 5 % av arealet, 5 % av det grovfôrbaserte husdyrholdet og 15 % av produksjonen av veksthusgrønnsaker er godkjent som økologisk innen 2020.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler til prosjekt, rådgiving og annen kompetanseheving. 	FM, RFK

	4.5.2 Arbeide for å nå målet om at 15 % av forbruket i offentlige storkjøkken skal være økologisk innen 2020.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler til prosjekt, rådgiving og annen kompetanseheving. 	FM, RFK
	4.5.3 Det skal arbeides for at det blir økt kunnskap om økologisk mat blant sluttforbrukere.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bruk av midler til informasjons- og andre promoteringstiltak for økologi. 	FM, RFK
	4.6 Strategi: Klima-, energi- og miljøtiltak i landbruket bidrar til fremtidig styrket konkurransekraft		
LANDBRUK	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	4.6.1 Det er utarbeidet en lang rekke konkrete tiltak for å redusere næringsavrenning og hindre punktutslipp. Det vises til Regionalplan landbruk for fullstendig oversikt.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Informasjons- og kompetansetiltak. RMP og SMIL. 	FM
	4.6.2 Økt fokus på planting av skog på nye arealer som klimatiltak.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bruk av midler mot prosjekter som stimulerer klimaskogplanting og annen skogfornyning i tråd med bl.a. Regionalplan for energi og klima. 	FM, RFK
	4.6.3 Det skal arbeides for å øke etterspørselen etter bioenergi gjennom kommunalt planarbeid og ulike motivasjonsopplegg mot politikere og næringsliv.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Informasjons- og kompetansetiltak. 	RFK
	4.6.4 Stimulerer til ulike klima- og miljøtiltak.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som kan forbedre jordkulturen, bedre håndtering og bruk av husdyrgjødsel, redusere nærings- og partikkelavrenning fra jordbruksareal, og redusere klimagassutslipp. 	FM, RFK

LANDBRUK	4.6.5 Sikre oppbygging av kvalitetsskog ved foryngelse og skjøtsel etter hogst.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Midler til informasjons- og oppfølgingsarbeid for å sikre de beste skogarealene for verdiskaping og CO₂-opptak. 	FM, RFK
	4.6.6 Arbeide for økt bruk av tre i bygg.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bruk av midler mot prosjekter som stimulerer til økt bruk av trevirke. 	FM, IN, RFK
	4.6.7 Bygge kompetanse og skaffe erfaring med biogassanlegg.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. 	RFK, FM, IN
	4.6.8 Mer klimanøytral energibruk i veksthusproduksjonene.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Oppfordre til utfasing av fossilt brensel til fordel for fornybar energi. 	FM, IN
4.7 Strategi: Økt utbygging av biobrensel fra skog			
ENERGI	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	4.7.1 Arbeide for å sikre avsetning på bioflis ved å legge til rette for bioenergi i flere nye større utbyggingsprosjekter.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler i tråd med vedtatt Strategi for skogbasert bioenergi i Rogaland. 	RFK, FM
	4.7.2 Arbeide for økt bruk av bioenergi som oppvarmingskilde i alle typer bygninger.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Målrettet bruk av midler mot prosjekter som ivaretar tiltaket. ▪ Fokus på bioenergi i kommunale energi- og klimaplaner. ▪ Gjennomgå eldre bygg med henblikk på mulig konvertering til bioenergi. 	RFK, FM, IN

5. Infrastruktur

Fylkeskommunen har det overordnede ansvaret for utvikling av transportinfrastrukturen i Rogaland. Gode, effektive og miljøvennlige logistikk-løsninger er avhengige av en velfungerende infrastruktur. Infrastruktur i form av bredbånd og kraftlinjer og infrastruktur for andre energibærere er imidlertid også viktig.

På dette feltet er det vedtatt flere fylkesdelplaner og regionalplaner som gir føringer for næringsutviklingen, blant annet *Fylkesdelplan for samferdsel i Rogaland 2008–2019* og *Fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland*.

Melding om kystskogbruket og Handlingsplan for skogbruket i Rogaland sier at manglende infrastruktur er en hovedutfordring i kystskogbruket, også i Rogaland. Både Regionalplan for landbruk og st.meld. 9 (2011–2012) Landbruks- og matpolitikken påpeker de samme utfordringene.

Mål for 2020:
En infrastruktur med kapasitet til å
dekke næringslivets behov i alle deler
av fylket.

5.1 Strategi: Sikre finansielle ressurser for utbygging av infrastrukturen			
NÆRING	Tiltak	Handling/aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	5.1.1 Videre utvikling av bredbåndsnettet i fylket.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeide for økt hastighet på bredbåndsnettet i hele fylket. ▪ Målrettet bruk av Post- og teletilsynet sin nasjonale tilskuddsordning for bredbånd. 	RFK
	5.1.2 Videre utvikling av mobilnettet i fylket.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeide for full dekning i alle deler av fylket. ▪ Målrettet bruk av Post- og teletilsynet sin nasjonale tilskuddsordning for bredbånd. 	RFK
5.2 Strategi: Utbygging og utbedring av infrastrukturen i skogsektoren			
LANDBRUK	Tiltak	Handling/Aktivitet	Ansvarlig partnerskapsaktør
	5.2.1 Arbeide for at kommunene utarbeider hovedplan for skogsveier.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Være en pådriver for at kommunene gjennomfører tiltaket. 	FM
	5.2.2 Økt kapasitet og kompetanse på veiplanlegging.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inngå et samarbeid med næringen om organisatoriske og økonomiske løsninger. 	FM
	5.2.3 Utarbeide plan for flaskehalsutbedring i offentlig vegnett.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Initiativ og ajourføring av tidligere flaskehalsundersøking. ▪ Prioritering av utbedringsbehov. 	FM
	5.2.4 Virkesterminaler.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sammen med næringen prioritere og søke statlige midler til utbygging av prioriterte virkesterminaler. 	FM

6. Oversikt over aktuelle finansieringskilder

6.1 Finansieringskilder

Det er laget en oversikt over ulike finansielle virkemidler som brukes til å gjennomføre handlingsprogrammet. Det er mange ulike finansieringskilder, med egne retningslinjer og forskrifter som legger føringer på bruken. Handlingsprogrammet legger føringer for bruken av midlene innenfor de retningslinjene som er gitt.

Nedenfor er en oversikt over midler handlingsprogrammet gir føringer for.¹ Det foreligger egne regelverk for disse midlene.

Driver	RFK	FM	IN
Innovasjon Regionalplan for næringsutvikling Regionalplan for landbruk Regionalplan for energi og klima	<ul style="list-style-type: none"> Egne midler Kap 551 post 60 Kap 551 post 61 VRI 	<ul style="list-style-type: none"> BU (UTM) 	<ul style="list-style-type: none"> Nasjonale virkemidler, bl.a. IFU/OFU Kap 551 post 60 BU-midler
Rekruttering og kompetanse Regionalplan for næringsutvikling Regionalplan for landbruk Regionalplan for energi og klima	<ul style="list-style-type: none"> Egne midler Kap 551 post 60 Kap 551 post 61 Tilskuddsmidler til rekruttering, kompetanse og likestilling i landbruket. 	<ul style="list-style-type: none"> UTM 	<ul style="list-style-type: none"> FRAM-programmet Mentorordning Nettverk/klynger
Internasjonalisering Regionalplan for næringsutvikling Regionalplan for energi og klima	<ul style="list-style-type: none"> Egne midler Kap 551 post 60 VRI 		<ul style="list-style-type: none"> Utekontorer Nasjonale programmer
Naturressurser Regionalplan for næringsutvikling Regionalplan landbruk Regionalplan for energi og klima	<ul style="list-style-type: none"> Egne midler Kap 551 post 60 VRI 	<ul style="list-style-type: none"> UTM SMIL RMP NMSK 	<ul style="list-style-type: none"> Lokalmatprogrammet Marint verdiskapingsprogram Treprogrammet Miljøteknologiordningen Bioenergiprogrammet Skogprogrammet
Infrastruktur	<ul style="list-style-type: none"> Kap 551 post 60 og post 61 		

¹ Andre finansieringskilder kan være Regionale forskningsfond, EU-midler med videre.

6.2 Tildelte midler i perioden 1. januar – 30. september 2013

I løpet av de ni første månedene av 2013 ble det totalt tildelt kr 240 701 893 millioner i tilskudd fra Rogaland fylkeskommune, Fylkesmannens landbruksavdeling og Innovasjon Norge til næringsretta tiltak og prosjekter i Rogaland som kommer inn under handlingsprogrammet. I tabellen nedenfor er pengene fordelt på regional virkemiddelaktør og virkemiddel/program.

Rogaland fylkeskommune

Egne midler	5 230 000
Kap. 551 post 60	14 170 000
Kap. 551. post 61	26 430 000
VRI-midler	7 363 000
Rekruttering, kompetanse og likestilling i landbruket	2 500 000
SUM	55 693 000

Fylkesmannen i Rogaland

Bygdeutviklingsmidler (BU-midler) inkludert utviklings- og tilretteleggingsmidler (UTM)	5 240 000
Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) tildelt til kommuner	16 154 074
Regionalt miljøprogram (RMP)	29 417 069
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	5 700 000
SUM	56 511 143

Innovasjon Norge Rogaland

Nasjonale virkemidler, bl.a. IFU/OFU	42 475 000
Kap. 551 post 60 (inkludert overførte midler fra tidligere år)	11 825 000
BU-midler	24 626 750
FRAM-programmet	0
Mentorordning	250 000
Nettverk/klynger	8 187 000
Lokalmatprogrammet	2 440 000
Marint verdiskapingsprogram	100 000
Treprogrammet	1 575 000
Miljøteknologiprogrammet	42 497 000
Bioteknologiprogrammet	222 000
Skogprogrammet	0
SUM	134 197 750

6.3 Føringer for landbruksrettede midler

Handlingsprogrammet omfatter ulike virkemidler som er innrettet mot landbruket og bygdene. Noen midler blir fordelt med en ramme per fylke – eksempelvis bygdeutviklingsmidlene (BU), regionalt miljøprogram (RMP), spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) og nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK). Andre ordninger blir behandlet på grunnlag av søknader fra hele landet av en landsdekkende ramme.

De fylkesvise bygdeutviklingsmidlene som Rogaland får til disposisjon er avgrensede og knappe i forhold til behov og etterspørsel. For å nå målsettingene i regionalplan landbruk og handlingsprogrammet og de prioriteringene Fylkestinget har gitt, er det formålstjenlig å legge klare føringer for bruken av BU-midlene i fylket. Det overordnede formålet med BU-midlene ”er å legge til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping, samt desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt”. Formålet med utviklings- og tilretteleggingsmidlene er å ”bidra til utvikling av ny næringsvirksomhet på landbrukseiendommen, samt bidra til utvikling og modernisering av det tradisjonelle landbruket”. De bedriftsrettede midlene skal gis ”som støtte til investeringer med mål om å opprettholde et variert landbruk gjennom å bidra til oppgraderinger og modernisering av driftsapparatet, eller til utvikling av alternativ næring med grunnlag i landbrukets ressurser” (BU-forskrift).

Overordnet for de prosjektene Innovasjon Norge Rogaland skal gi tilskudd til, er at kunden har nødvendig kompetanse og profesjonalitet. Større satsinger prioriteres framfor mange små enkeltprosjekter. Innovasjon Norge Rogaland skal gi tilskudd til utvikling av nye næringer slik at landbruket og bygdene får flere ben å stå på. I hovedsak gjelder dette nye næringer som er prioritert i nasjonale bransjevise strategier og meldinger.

Innen tradisjonelt landbruk er det sterkt fokus og investeringsvilje i Rogaland. I Rogaland skal BU-midlene brukes til å opprettholde fagmiljø og kompetanse i hele fylket. Av de tradisjonelle produksjonene skal Innovasjon Norge Rogaland prioritere investeringsstøtte

og rentestøtte til de grovfôrbaserte produksjonene. Midlene skal brukes på en slik måte at de bidrar til en variert bruksstruktur og et aktivt landbruk i hele Rogaland.

Distriktene skal prioriteres med bedriftsrettede BU-midler. Når det gjelder det tradisjonelle landbruket på Jæren, skal investeringsmidlene brukes på en slik måte at landbruket på Jæren samlet får økt konkurransekraft, med særlig vekt på miljøutfordringene.

Beitene utgjør kritiske innsatsfaktorer for landbruket i Rogaland. Investeringsprosjekt som legger til grunn økt bruk av beiteressursene skal prioriteres ved utmåling av tilskudd. Ytterligere detaljerte føringer for BU-midlene får Innovasjon Norge Rogaland formidlet gjennom oppdragsbrevene.

RMP, SMIL og NMSK er ordninger med klare nasjonale føringer. Nasjonalt miljøprogram gir de viktigste rammene for RMP og programmet omfatter særskilte miljøformål i landbruket; avrenning til vassdrag, kulturlandskap og kulturminner, friluftsliv og biologisk mangfold. Utformingen av RMP for Rogaland skjer gjennom bredt partnerskapsarbeid, regulert i forskrift. Også SMIL-ordningen har sterke nasjonale føringer – både gjennom forskrift og rundskriv. Formålet med denne ordningen er å ivareta natur-, landskaps- og kulturminneverdier i jordbruket, samt redusere forurensingen fra jordbruket, ut over det som blir forventet gjennom vanlig jordbruksdrift. Både RMP og SMIL finner viktige føringer og oppdrag i regionalplan landbruk. Men da begge disse miljøordningene skal revideres innen den perioden handlingsprogrammet gjelder for, gis ikke ordningene bestemte policyføringer i programmet. Men ved revisjon forventes det at ordningene innarbeider signalene i regionalplanene, og i enda sterkere grad blir sett i sammenheng med andre virkemidler. NMSK-ordningen har sterke nasjonale føringer hvor midlene i all hovedsak er øremerket til skogkulturarbeid, vegbygging og taubane, skogbruksplanlegging og kystskogbrukstiltak. Utformingen av regionale retningslinjer for NMSK skjer i etablert partnerskap.

Statlige overføringer til rekruttering, likestilling og kompetanseheving er midler over jordbruksavtalen som fylkeskommunen har fått i oppgave å forvalte etter forvaltningsreforma. Det er et overordnet mål at ordningen skal bidra til rekruttering og utdanning av næringsutøvere som kan ivareta og styrke verdiskapingen i landbruket regionalt. Ordningen skal tilpasses regionale utfordringer knyttet til rekruttering, likestilling og kompetanseheving innen både tradisjonelt landbruk og nye næringer.

Prioriterte områder for tilskuddet vil være:

- Kompetanseutvikling og kompetansehevende tiltak innenfor tradisjonelt landbruk og nye næringer, herunder støtte til etter- og videreutdanningstilbud for yrkesutøvere i landbruket. Det kan også gis støtte til kompetansetiltak som gir voksne med annen videregående utdanning grunnleggende landbruksutdanning.
- Prosjekter/tiltak knyttet til rekruttering til landbruksnæringen.
- Tiltak som bidrar til å styrke rekrutteringen til de offentlige og private naturbrukslinjene i den videregående skole.
- Arbeid knyttet til likestilling i landbruket.

Forkortelser

BU-midler – bygdeutviklingsmidler

FM – Fylkesmannen

IFU – industriell forsknings- og utviklingskontrakt

IN – Innovasjon Norge

NMSK – nærings- og miljøtiltak i skogbruket

OFU – offentlig forsknings- og utviklingskontrakt

RFK – Rogaland fylkeskommune

RMP – regionalt miljøprogram

SMIL – spesielle miljøtiltak i landbruket

UTM – Utviklings- og tilretteleggingsmidler (en del av BU-midlene, forvaltes av FM)

VRI – Virkemidler for regional forskning, utvikling og innovasjon